

ДОКЛАД
НА ОМБУДСМАНА КАТО НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН
МЕХАНИЗЪМ ЗА ИЗВЪРШЕНА ПРОВЕРКА В ЗАТВОР
СОФИЯ, ЗАТВОРНИЧЕСКО ОБЩЕЖИТИЕ ОТ ЗАКРИТ ТИП
„КРЕМИКОВЦИ“, ЗАТВОРНИЧЕСКО ОБЩЕЖИТИЕ ОТ
ОТКРИТ ТИП „КАЗИЧЕНЕ“ И СПЕЦИАЛИЗИРАНА
БОЛНИЦА ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ НА ЛИШЕНИ ОТ
СВОБОДА КЪМ ЗАТВОР СОФИЯ

В изпълнение на Заповед № 08-6/04.06.2025 г., екип на институцията, в състав от четирима експерти, извърши планирани проверки в периода: 09.06 - 11.06.2025 г., в следните обекти:

ЗАТВОР СОФИЯ	2
СПЕЦИАЛИЗИРАНА БОЛНИЦА ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ НА ЛИШЕНИ ОТ СВОБОДА (СБАЛЛС) ПРИ ЗАТВОРА –СОФИЯ	14
ЗАТВОРНИЧЕСКО ОБЩЕЖИТИЕ ОТ ЗАКРИТ ТИП „КРЕМИКОВЦИ“ (ЗОЗТ „КРЕМИКОВЦИ“)	21
ЗАТВОРНИЧЕСКО ОБЩЕЖИТИЕ ОТ ОТКРИТ ТИП „КАЗИЧЕНЕ“ (ЗООТ „КАЗИЧЕНЕ“)	29

Проверката е извършена съобразно утвърден график за планирани проверки на омбудсмана като Национален превантивен механизъм за 2025 г., както и по повод на множество постъпили жалби от лишени от свобода с оплаквания за лоши материално-битови условия и оплаквания от медицинското обслужване в Затвора София и общежитията към него и с оглед проследяване напредъка по изпълнението на препоръките на омбудсмана, отправени след предходната му проверка в качеството му на НПМ през 2021 г.

Ръководствата и служителите, работещи в горепосочените обекти оказаха пълно съдействие на проверяващия екип на институцията на омбудсмана, като осигуриха достъп на екипа до всички помещения, предоставиха поискани документи и не се намесваха в комуникацията с настанените лица.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

I. ЗАТВОР СОФИЯ

Затвор София е най-старият и голям затвор в Република България, който функционира от 1911 г. до настоящия момент. Към него функционират две затворнически общежития – Затворническо общежитие от открит тип „Казичене“ и Затворническо общежитие от закрит тип „Кремиковци“.

На територията на затвора се намира и Специализирана болница за активно лечение на лишени от свобода (СБАЛЛС), в която се лекуват лишени от свобода от цялата страна.

При предходната си проверка, омбудсманът на Република България отправи следните препоръки:

До министъра на правосъдието:

При евентуална невъзможност да се осигурят хладилни витрини за съхранение на хранителните продукти в местата за лишаване от свобода, които се закупуват от лавките и, за които се изисква определена температура за съхранение, да бъде актуализиран списъкът на разрешените вещи, като в частта за хранителни продукти бъдат допуснати само такива, които могат да се съхраняват при стайна температура.

До главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“:

1. Да бъде внедрено електронно здравно досие на лишените от свобода в пенитенциарната система, с начало на изготвяне на електронното здравно досие в арестите и впоследствие допълвано от медицинските специалисти на затворите, което да бъде съвместимо по данни на това в гражданската система;

2. Специализирана болница за активно лечение на лишените от свобода да бъде пререгистрирана, като болница за продължително лечение и рехабилитация;

3. Да бъдат осигурени хладилни витрини за съхранение на хранителните продукти в затворите, които се закупуват от лавките и, за които се изисква определена температура за съхранение.

До началника на Затвора София:

Лишените от свобода с тежки хронични заболявания да бъдат преместени от помещенията на първо спално помещение (осма група) в помещения с нормални хигиенно-битови условия на живот.

Капацитет и населеност

При спазване на изискванията по чл. 43, ал. 4 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС), **капацитетът на Затвор София е за 679 лишени от свобода** при обща разгърната площ от 3008 кв. м.

Към момента на извършване на проверката (11.06.2025г.) в обекта бяха настанени 505 лица.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Според предоставена справка към 31.12.2024 г. на територията на затвора са били настанени **487** лишени от свобода.

В периода 01.01.2024 до 31.12.2024 г. в Затвор София и общежитията към него са постъпили общо **1033** лица, от които:

Осъдени – **701**;

Обвиняеми и подсъдими – **332**;

Освободени лишени от свобода – **843**, от които:

Осъдени – **654**;

Обвиняеми и подсъдими – **189**.

Лишените от свобода изтърпяващи наказание „доживотен затвор“ са **11**, а тези, които изтърпяват „доживотен затвор без замяна“ са **13**.

От доживотно осъдените **10** са настанени в общи помещения на основание чл. 198, ал. 1 от ЗИНЗС.

Трима лишени от свобода са подали молби за замяна на наказанието „доживотен затвор с право на замяна“, от които една е уважена.

Материално-битови условия

Лишените от свобода в Затвор София са разпределени по групи и в спални помещения в основния корпус.

Всяко едно спално помещение е с капацитет за две или повече лица, разполага със самостоятелен санитарен възел (с тоалетна чиния и мивка) и е обзаведено с легла, метални шкафчета, рафтове и радиатори за отопление през студените месеци.

Обща баня

Спално помещение

Помещенията за настаняване на лишените от свобода със специален режим са с капацитет за едно лице, обзаведени с легло, масичка, столче, шкафче, радиатор и разполагат със самостоятелен санитарен възел. Топлата вода за къпане и миене се пуска през определени часове от денонощието.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Във всеки коридор, където са разпределени съответни затворнически групи има обща баня, в която се извършва къпане по график, кухненско помещение, в което лишените от свобода могат да приготвят храната си, както и общи помещения за културни занимания.

Помещение за социални дейности

Спално помещение за л.св. със специален режим

Кухненските помещения, ползвани от лишените от свобода, са оборудвани с печки, котлони, малки фурни, както и с шкафове и рафтове за съхранение на хранителни продукти. В хода на проверката екипът не установи наличие на хладилни уреди, в които да се съхраняват продукти, изискващи постоянно поддържане на ниска температура, за да бъдат годни за консумация.

С оглед на това, омбудсманът повтаря препоръката си до министъра на правосъдието да бъдат предприети необходимите действия, така че във всяко кухненско помещение, използвано от отделните затворнически групи в Затвор София, да бъде осигурен хладилник. За всеки предоставен хладилник следва да бъде определено отговорно лице от съответната група, което да отговаря за неговото поддържане в изправност и при съблюдаване на необходимите хигиенни изисквания.

Общо кухненско помещение с уреди и шкафове

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Подобна практика вече е въведена в Затвор Плевен и може да бъде успешно приета и в останалите места за лишаване от свобода в страната.

Проверяващият екип констатира, че ръководството и администрацията на затвора полагат постоянни усилия за поддържане на затворническия корпус. Въпреки това, сградата е на повече от сто години, което прави все по-трудно нейното привеждане в съответствие със съвременните стандарти за настаняване на лишени от свобода.

В хода на проверката се извършваха ремонтни дейности в бани и спални помещения на различни затворнически групи. В тях активно участваха лишени от свобода, полагащи доброволен труд по чл. 80 ЗИНЗС. Сред дейностите, които извършваха, бяха премахване на стара мазилка, отстраняване на щети, причинени от мухъл и влага, както и шпакловка и замазка на стени и тавани.

Омбудсманът като НПМ отчита като положителна практика ангажирането на лишени от свобода с доброволен труд за подобряване на битовите условия в местата за лишаване от свобода. Подобна дейност не само допринася за поддържането на материалната база, но също така създава усещане за полезност у лишените от свобода, насърчава придобиването на практически умения и подпомага процеса на ресоциализация.

Ръководството на затвора увери проверяващия екип, че ще продължи работата по ремонтирането на всички помещения в затворническия корпус. Баните, спалните помещения, както и местата за провеждане на културни занятия действително се нуждаят от подобрения, поради което омбудсманът в качеството си на НПМ отправя препоръка до главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) да бъдат предприети необходимите действия за извършване на ремонтни дейности във всички помещения на Затвор София, които се намират в лошо състояние и изискват подобрение.

Помещения, в които се провеждат ремонтни дейности

На видни места в затворническия корпус е поставена информация за правата и задълженията на лишените от свобода. С оглед осигуряване на достъп до правна помощ, Омбудсманът препоръчва на началника на затвора да постави на видно място в помещенията за настаняване актуален списък на дежурните адвокати, поддържан и

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

предоставен от Адвокатския съвет, както и телефоните на Националното бюро за правна помощ.

В хода на извършената проверка екипът на омбудсмана като НПМ установи, че популацията на вредителите е видимо намаляла и се полагат необходимите усилия за справяне с проблема.

Според представения от Затвор София график за ДДД обработки, редовно се извършват пръскания от специално обучени служители, оборудвани с необходимите препарати и екипировки. Пръска се срещу хлебарки, мравки, мухи, комари, бълхи, оси, дървеници, кърлежи, мишки и плъхове.

В Затвор София се извършва и постоянна дезинфекция за унищожаването на различни видове микроорганизми чрез почистване на съответните повърхности по механичен път.

Въпреки активните действия предприети от затворническата администрация в борбата срещу вредители, **лишените от свобода споделиха, че продължава да има наличие на хлебарки и дървеници**, макар и в по-редки случаи.

С оглед на гореизложеното, **омбудсманът отправя препоръка до главния директор на ГДИН да бъдат предприети допълнителни действия в борбата срещу вредители, както в Затвор София, така и в останалите места за лишаване от свобода, като:**

1. Отговорниците на групите да осъществяват постоянен контрол и да следят хранителните продукти да не се оставят на открито, без да са опаковани;

2. Да бъдат поощрявани лишените от свобода да поддържат помещенията чисти и подредени;

3. При възможност да бъдат закупени хладилни камери, в които да се замразяват дрехите на лишени от свобода и задържани лица, преместени от други обекти с цел изтребването на дървеници и техните лаври. Тази практика е утвърдена в специалните домове за временно настаняване на чужденци към Дирекция „Миграция“ на Министерство на вътрешните работи и предвид положителните ѝ резултати може да бъде заимствана.

Затвор София не разполага със столова. Лишените от свобода се хранят в спалните си помещения, като храната им се раздава от кухненски работник.

Обектът разполага с голяма кухня, разположена на приземния етаж в затворническия корпус. В нея работят общо 20 лишени от свобода, които са разпределени на смени под ръководството на професионален готвач.

Кухнята е оборудвана с всички необходими кухненски уреди и се поддържа в чисто и подредено състояние. Спазва се необходимата хигиена.

Хранителните продукти, чието съхранение изисква ниски температури се държат в специални хладилници или хладилни камери. Върху всеки хладилен уред е поставен дневник за контрол на температурата, в който се отбелязва съответната температура три пъти всеки ден в часовете 08:30, 12:30 и 16:30.

Проверяващият екип констатира, че някои от електрическите уреди в кухнята като печки и фурни са изключително стари и е препоръчително да бъдат подменени. **Поради тази причина омбудсманът отправя препоръка до началника на Затвор София да бъде**

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

извършена техническа проверка на кухненските уреди с цел да се установи кои са все още годни за употреба и кои са амортизирани и са за смяна.

Кухненски печки

Склад за трайни хранителни продукти

Видно от представените менюта в кухнята на Затвор София се приготвят разнообразни ястия с необходимото количество и калории за лишените от свобода.

Спазват се и отделни менюта са лица изповядващи исляма, както и за лица, които поради здравословни причини следва да спазват задължителни диети.

Затвор София разполага и със специален склад, в който се съхраняват голям запас от хранителни продукти като плодове, зеленчуци, както и други храни, които се съхраняват в хладилни условия. В складът работят около четирима лишени от свобода, единият от които е назначен за отговорник. Всички хранителни продукти са подредени, пакетирани и във видимо добро състояние за консумация.

Както в кухнята, така и в складът се следи внимателно за наличието на вредители и редовно се предприемат мерки за борба с тях.

Лишените от свобода могат да си закупват допълнителни продукти, както и други необходими стоки за тях от намиращата се на територията на затвора лавка.

Обядът в деня на проверката

Хладилна камера с дневник на температурите

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ **НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ**

В хода на проверката в Затвор София, както и в двете затворнически общежития към него, бяха получени многобройни оплаквания от лишени от свобода относно значителни забавяния в доставката на поръчани от тях телевизори и техника, които могат да бъдат закупувани единствено чрез подаване на заявка в лавката. Установиха се забавяния от порядъка на 3 до 6 и повече месеца в отделни случаи.

След отправено запитване, ръководството на затвора поясни, че част от тези забавяния се дължат на образуване срещу някои от лицата изпълнителни производства и наложени запори върху техните лични парични средства. Администрацията посочи, че засегнатите лица са били уведомени за предприетите действия във връзка с тези производства.

Омбудсманът обаче счита, че се касае за по-широк системен проблем от организационен характер, който не се ограничава само до случаите на запорирани сметки. В редица случаи причината за забавянията е свързана с практиката да се изчаква натрупване на по-голям брой заявки, преди да осъществи доставка. Това води до продължително очакване от страна на лишените от свобода, включително на лица, изтърпяващи краткосрочни присъди, които не успяват да получат вещите в рамките на срока на изтърпяване на наказанието.

Следва да се отбележи и че съгласно действащата заповед на министъра на правосъдието, с която е утвърден Списъкът на разрешените вещи, телевизорите и други електронни устройства могат да бъдат закупувани единствено от лавката на съответния затвор, което не само ограничава възможността за снабдяване от външни доставчици при свиждане, но води и до значително по-високи цени в сравнение с пазарните цени на подобни стоки извън местата за лишаване от свобода.

С оглед на гореизложеното, Омбудсманът на Република България се обръща към министъра на правосъдието със следните препоръки:

- 1. Да бъде извършена проверка относно причините за установените забавяния при доставката на телевизори и друга техника;**
- 2. Да бъдат предприети ефективни мерки за оптимизиране на процеса по заявяване и доставка, така че да бъде гарантирано правото на лишените от свобода да получават закупени от лавките стоки в разумен срок;**
- 3. Да се анализира ценовата политика при продажбата на телевизори и други уреди в лавките, с оглед недопускане на неоправдано завишаване на цените и ограничаване на достъпа до тях.**

Трудов и образователен процес

Част от лишените от свобода работят в намиращата се в обекта печатница, както и в механичния цех.

В цеха са назначени 10 лишени от свобода, които изпълняват задълженията си под прякото ръководство на работодателя или на негов представител.

За работниците са създадени всички необходими условия за безопасен труд, а възнагражденията им се изплащат навреме, без никакво забавяне.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Класна стая

Работилница

Във връзка с осигуряването на достъп до образование, обучение и квалификация, лишените от свобода могат да се запишат в намиращото се в затвора училище. В него се учат паралелки от първи до дванадесети клас.

В учебното заведение се преподава и професионална специалност за машинен шлосер-монтър. Желаетелите ученици в 10-ти клас полагат държавен изпит по нея.

Общият брой на учителите, които преподават в обекта е 25. По време на проверката, учениците, които реално посещаваха учебните занятия бяха 23-ма.

В началото на учебната 2024/2025 г. са се записали общо 273 лишени от свобода от Затвор София и общезитията към него.

Училището разполага с класни стаи, работилница, самостоятелна библиотека и санитарни възли.

Печатарски цех

Дрехите и спалното бельо на лишените от свобода се изпира в пералното помещение на затвора. То е разположено на сутеренен етаж в отделна сграда, съседна на затворническия корпус и на болницата.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Проверката установи, че достъпът до пералното помещение е силно затруднен. До него се достига чрез преминаване през нисък отвор, който налага придвижване в приведено положение. Допълнително затруднение създават метални стъпала, разположени преди и след въпросната врата, които правят влизането и излизането от помещението още по-неудобно и рисково.

По информация от служители и лишени от свобода, помещението, в което се намира пералното оборудване, е било използвано в миналото за кухня. Към момента то е в компрометирано състояние и се нуждае от основен ремонт.

По време на проверката в пералното помещение работеха трима лишени от свобода, двама от които български и един – сирийски гражданин. Те посочиха, че в помещението липсва ефективна вентилационна система, което води до изключително тежки условия при работа, особено в горещите летни дни или при валежи, когато помещението става силно задушно и влажно.

С оглед на изложеното, проверяващият екип намира условията за труд в пералното помещение за крайно неблагоприятни и несъответстващи на минималните изисквания за здравословна и безопасна работна среда. Поради това Омбудсманът като НПМ отправя препоръка до началника на Затвор София да бъдат предприети мерки за преместване на пералното помещение на по-подходящо и достъпно място, което да позволява безопасен достъп и адекватни условия на труд.

Перално помещение

Администрацията на затвора информира, че в момента се работи по проект, чиято цел е наред с общата пералня да бъдат обособени и отделни перални помещения за самостоятелно ползване от всяка затворническа група. Омбудсманът подчертава необходимостта от ускоряване на процеса по реализиране на този проект и от съобразяване с изискванията за безопасност и хигиена при планиране и изграждане на новите помещения.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Медицинско обслужване в Медицинския център (МЦ) при Затвора София

Медицинското обслужване на лишените от свобода, към момента на проверката, в МЦ на територията на Затвора - София се извършва от следния медицински персонал:

- 1 лекар, директор на МЦ;
- 1 медицински фелдшер;
- 1 медицинска сестра;
- 1 лекар по дентална медицина.

(не е включен медицинският персонал в ЗО „Кремиковци и „Казичене)

Незаети щатни длъжности към момента на проверката в общия състав на МЦ:

- 1 лекар, ординатор;
- 0,5 щат за лекар, ординатор (психиатър);
- 0,5 щат за медицинска сестра.

Кабинетът разполага с необходимото основно медицинско оборудване и спешен шкаф, зареден с лекарствени продукти в срок на годност. Ползва се и апаратура от СБАЛЛС, например за провеждане на ЕКГ изследване. Няма отделна манипулационна.

Води се задължителната медицинска документация. При проверка на Регистъра на травматичните увреждания на лишените от свобода и задържаните под стража е констатирано регистрирането на 39 случая за 2023г., 21 през 2024 г. и през 2025 г. до момента на проверката са 53.

Медицински шкаф

Медицинска документация

Получаването на лекарствени продукти се извършва централно, от доставчик по договор с ГДИН, като от МЦ на затвора се заявяват количества от необходимите и налични в техническата спецификация (списък) лекарствени продукти. Те се предоставят на лишените от свобода безплатно, срещу подпис, като при липса на лекарствен продукт в списъка им се предлага замяна с негов аналог или с аналогично действие продукт.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Допълнително, на близките е разрешено, по определен за това ред, да осигуряват лекарствени продукти, предписани на лишените от свобода след проведени консултации по реда на чл. 137 от ЗИНЗС.

Директорът на МЦ има правомощия от СЗОК да издава медицински направления, за които няма определен лимит, както и други документи, в това число рецептурни бланки за лекарствени продукти, заплащани напълно или частично от НЗО.

Във връзка с издаването на рецептурни бланки за лекарства и др., заплащани напълно или частично от НЗОК, директорът на МЦ съобщи за проблем с лекарствените продукти, предписвани с протокол, тъй като няма достъп до протокола в електронната системата, поради което близките на лишените от свобода се налага да му съобщят номера и датата на издаването му.

Беше потвърден проблемът, поставен при проверката в ЗО „Казичене“, с РКМЕ към СРЗИ, откъдето отказват да приемат заявление-декларация и протоколи за ТЕЛК на лишени от свобода, чийто постоянен адрес не е на територията на столицата, въпреки че служебният им адрес е този на затвора.

Наркотични вещества временно са получавани от аптеката на СБАЛЛС – Ловеч, поради липсата на магистър-фармацевт, съответно лицензия за наркотични вещества, в аптеката на СБАЛЛС – София, както и от близките, когато са преписани по реда на чл. 137 от ЗИНЗС.

По данни, получени от директора на МЦ, към момента на проверката в затвора има лишени от свобода с хронични заболявания, както следва: 5 с ХИВ, на антиретровирусна терапия и наблюдение; Хепатит С – тестван и установен е вирусът при 17 пациента, но не им се провежда лечение поради това, че НЗОК не приема протоколи без проведена хоспитализация в болници със специализирани комисии; няма лишени от свобода с ТБК; с психични заболявания са 15, провежда им се лечение; с наркомании – 44.

Смъртните случаи през 2024 г. са общо 10, като три от тях са по време на прекъсване изпълнението на наказанието, 3 в килията от които: 1 при самообесване, 1 - самодрогирание и 1 от онкологично заболяване; починалите по време на хоспитализация в СБАЛЛС – София са 4.

Медицински стационар към МЦ

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Към МЦ има стационар, който обаче не се намира в непосредствена близост. В него бяха настанени 3-ма лишени от свобода с хронични заболявания, двама от които ползващи СРАР апарати за лечение на сънна апнея.

МЦ разполага със зъболекарски кабинет. В него работи лекар по дентална медицина на щат, като лекарствените продукти и консумативи се осигуряват от затвора.

По време на проверката беше засегнат въпросът за разпространението и употребата на веществото, познато с неофициалното наименование „билката“, което се използва от лишени от свобода като заместител на наркотични вещества. Проблемът е системен и засяга не само Затвор София, но и всички места за лишаване от свобода и за задържане в страната.

От ръководството на затвора беше посочено, че е въведена практика за откриване на веществото чрез използване на ултравиолетова светлина, което се е доказало като ефективен метод в определени случаи. Въпреки това, съставът на „билката“ остава неизвестен, което възпрепятства както медицинската реакция при инциденти, така и цялостната превенция на разпространението ѝ.

С оглед сериозните рискове за здравето и сигурността на лишените от свобода, Омбудсманът на Република България като НПМ отправя препоръка до министъра на правосъдието да бъдат предприети действия за изследване на състава на веществото, известно като „билката“, чрез лабораторни анализи, както и за разработване на специализирани мерки за ограничаване на внасянето и употребата му в местата за лишаване от свобода.

II. СПЕЦИАЛИЗИРАНА БОЛНИЦА ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ НА ЛИШЕНИ ОТ СВОБОДА (СБАЛЛС) ПРИ ЗАТВОРА –СОФИЯ

Структура и капацитет

Преди настоящата проверка, СБАЛЛС при Затвора-София беше проверена от екип на омбудсмана на 09.02.2023 г., в резултат от която бяха отправени следните препоръки до министъра на правосъдието:

1. Да бъде извършена смяна в най-кратки срокове на старите дограми и прозорци на четвъртия етаж, петия етаж и на стълбището в СБАЛЛС;

2. Да се поставят прозорци/нова дограма и да се ремонтират или изцяло подменят вратите на санитарните помещения в болничните стаи на петия етаж на СБАЛЛС;

3. Да се извърши щателна профилактика на парната отоплителна инсталация на СБАЛЛС, като при констатиране на запушени, корозирали или течащи вертикални и хоризонтални щрангове или радиатори, същите да бъдат подменени с нови, което да осигури нормално отопление през зимата, без нужда от използване на енергоемки електрически отоплителни уреди;

4. Да се предприемат стъпки за осигуряване на допълнителни финансови средства от програми и фондове на ЕС с оглед подобряване на средата и сградния фонд в СБАЛЛС и покриване на стандартите за енергийна ефективност и икономия на енергия, чрез изграждане на соларни системи на покрива на болницата, които да осигурят целогодишно битова топла вода;

5. Да бъдат предприети действия, включително чрез осигуряване на допълнително финансиране, за назначаване на медицински лица, притежаващи необходимата квалификация, които да заемат свободните щатни длъжности в СБАЛЛС;

6. Да се предприемат мерки за спазване на забраната за тютюнопушене в болничните стаи на СБАЛЛС.

В хода на настоящата проверка е констатирано, че СБАЛЛС е лечебно заведение, създадено с Постановление № 159 на Министерски съвет от 17.07.2003 г. за определяне на лечебни заведения по чл. 5, ал. 1 от Закона за лечебните заведения и на техните специфични функции и за приемане на Правилник за устройството и дейността на лечебните заведения към Министерството на правосъдието.

Устройството и дейността на лечебните заведения по чл. 5, ал. 1 от Закона за лечебните заведения към Министерството на правосъдието са уредени с Правилник, който е Приложение № 2 към постановлението.

В тази връзка на проверяващия екип беше предоставен Правилник за организацията на дейността и вътрешния ред на СБАЛЛС – София, утвърден от главния директор на ГД „Изпълнение на наказанията“ на 21.08.2012 г.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Сградата на СБАЛЛС

Сградният фонд на СБАЛЛС – София се състои от пететажна сграда с приземен етаж, разположена в непосредствена близост с корпуса на Затвора – София, в общо ограждение.

Структурата ѝ включва:

1. Диагностично-консултативен блок;
2. Стационарен блок;
3. Болнична аптека;
4. Административно-стопански блок.

Екипът на омбудсмана като НПМ обходи всички помещения, до които имаше осигурен достъп. Беше констатирано, че дограмата на 4-и и 5-и етаж е сменена с нова, което е предпоставка за нормализиране на температурите през зимния сезон в болничните стаи, като според уверенията на ръководството проблемите в тази връзка, причина за ниски температури в стаите, са отстранени. Не е сменена дограмата в Административно-стопанския блок.

С оглед на гореизложеното омбудсманът намира отправената препоръка до министъра на правосъдието за смяна на дограмата на четвъртия и на петия етаж от болницата за частично изпълнена.

Болнична стая със санитарен възел

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Стаите, коридорите и санитарните помещения бяха в задоволително състояние, като някои от помещенията се нуждаят от частичен ремонт. Столовата също е в добро състояние.

Столовата

Болничните отделения и ДКБ, разполагат с минимално необходимата за дейността им апаратура.

Медицинска апаратура

Прави впечатление високото ниво на работа на структурата по клинична лаборатория, която разполага със съвременна апаратура и валидни сертификати за качество.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Клиничната лаборатория

Структурите по Физиотерапия и Образна диагностика също разполагат с необходимата, макар и не нова, апаратура за осъществяване на дейността си.

Рентгеновата апаратура извършва скопии и графии, както и зъбни снимка. С наличния ехографски (ултразвуков) апарат се извършват само ехографии на коремни органи, няма възможност за извършване на ехокардиография и изследвания на други органи и системи.

Структура по Физиотерапия и образна диагностика

Уместно е да се помисли и за осигуряване на нова апаратура за провеждане и на друг вид физикална терапия.

Има болнична аптека, която за известен период от време е останала без магистър-фармацевт, довело и до невъзможност за отпускане на лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества. Беше получено уверение, че такъв е назначен, но към момента на проверката е в отпуск поради временна неработоспособност.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Отделенията разполагат със спешни шкафове, които бяха проверени и съдържат лекарствени продукти и консумативи в срок на годност, както и шкафове с лекарства и други консумативи.

При проведените разговори с пациенти, същите не съобщиха за оплаквания от нивото на медицинска грижа, битовите условия и болничната храна.

Болничната аптека

В СБАЛЛС – София се приемат на лечение лишени от свобода от цялата страна. Видно от Правилника, болницата първоначално е имала три стационарни отделения, като към момента на проверката те са две: Отделение „Вътрешни болести“ (ВО) с 40 легла (5 стаи по 4 легла), Отделение „Обща хирургия“ (ХО) – 40 легла (5 стаи по 4 легла), като общ т. н. Изолатор с 20 легла (5 стаи със самостоятелен санитарен възел с по 4 легла) се ползва и от двете отделения.

В 3 стаи с по 3 легла е обособено Женско отделение.

През 2024г. в болницата са хоспитализирани 424 болни, с пролежани общо 12314 леглодни, както следва:

- Хирургично отделение – 201 пациенти хоспитализирани с пролежани 5095 леглодни. Среден престой – 25 дни.
- Вътрешно отделение – хоспитализирани 223 болни с пролежани 7219 леглодни. Среден престой – 32 дни.

Починалите са 11, от които 3 от Затвора – София и 1 от ЗО „Казичене“, 3 от Затвора – Враца, 1 от Затвора – Варна, 1 от Затвор – Белене, 1 от Затвор – Бобов дол.

В приемно–диагностичния блок на СБАЛЛС – гр. София през 2024 г. са извършени общо 6122 амбулаторни прегледа, разпределени както следва: Вътрешни болести: 3872; Хирургични болести: 2250.

През физиотерапевтичната структура са преминали общо 1530 пациента. Извършените процедури са 3075, от които: кинезитерапия: 238; електролечение: 2639; светлолечение: 198.

В рентгенов кабинет са направени общо 648 образни изследвания, от тях 526 рентгенови и 122 ехографски.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

В клинична лаборатория са осъществени 13650 изследвания за стационарно болни и 10197 изследвания на амбулаторно болни. Общо: 23847. От тях: изследване на урина при стационарно болни: 2807 и 1185 за амбулаторно болни. Хематологични изследвания за стационарно болни: 7499 и 5753 за амбулаторно болни. Клинико – химични изследвания на биологични течности: 3344 за стационарно болни и 3255 амбулаторно болни.

Лекарската консултативна комисия (ЛКК) към болницата е изготвила 1601 експертни становища и отговори на запитвания от съд и прокуратура. От тях 240 становища за здравословното състояние на л. св.; 260 протокола с предложение за прекъсване на наказанието по здравословни причини; 1101 медицински справки.

Като основен проблем на СБАЛЛС – София се очертава недостигът на медицински персонал. Към момента на проверката кадровата обезпеченост на болницата, съгласно получената от директора й информация, е следната: 1 директор, работещ ежедневно, но на граждански договор; 1 лекар; 1 лекар от ЗО „Кремиковци“, посещаващ болницата два пъти седмично; 1 лекар – специализант, работещ на граждански договор в ХО; 1 лекар – специалист по образна диагностика на граждански договор; 1 лекар специалист клинична лаборатория. Лекарите със специалност неврология и специалност физикална и рехабилитационна медицина обслужват пациентите на болницата, но нямат договори, а работят с направления по НЗОК; психиатър не посещава затвора. На щат към болницата работят и двама медицински фелдшери; 9 медицински сестри на щат, по трудов договор; 2-ма клинични лаборанти; 1 рехабилитатор; 1 рентгенов лаборант.

Незаети щатни длъжности в СБАЛЛС - София, съгласно получената от ръководството на Затвора справка, към момента на проверката:

- 1 за директор;
- 1 за началник на отделение „Обща хирургия“;
- 1 за началник на отделение „Вътрешни болести“;
- 0,25 за лекар–ординатор (физикална и рехабилитационна медицина);
- 0,25 за лекар–ординатор (анестезиолог);
- 0.5 за лекар–ординатор (рентгенолог);
- 3 за лекари – ординатори;
- 1 за главна медицинска сестра;
- 2 за старша медицинска сестра, на всяко от отделенията;
- 1 за медицинска сестра;
- 2 за лекарски асистент.

Недостигът на персонал в момента е огромен проблем, който затруднява дейността на болницата и поставя в риск обема и качеството на оказаната медицинска помощ. Силно обезпокоително е, че и двете стационарни отделения нямат началник със специалност по профила на отделението, болницата няма назначени главна и старши медицински сестри, притежаващи необходимата за тези длъжности професионална квалификация, директорът е на граждански договор, няма достатъчно на брой лекари за поддържане на денонощен режим на работа по график. В предоставения график само в отделни дни има дежурен лекар, и то дневна смяна (07:30 ч. – 19:30 ч.).

В тази връзка, омбудсманът като НППМ смята, че са необходими спешни мерки за осигуряване на достатъчен брой медицински специалисти. Съгласно получената

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

информация, една от пречките за назначаване на лекари на щат, освен трудовото възнаграждение (което е повишено през настоящата година), е и разпоредбата на чл. 107а от Кодекса на труда, тъй като болницата, въпреки че е лечебно заведение, е структура в състава на държавна администрация. Другите са традиционните за местата за лишаване от свобода проблеми, свързани с обслужвания контингент и непривлекателността на работата, условията на труд, по-ниското възнаграждения, липсата на други придобивки, които да мотивират работещи лекари да започнат работа в медицинските структури на МП.

Проблем с недостига на медицински специалисти, основно лекари, изпитват и други затвори в страната, но омбудсманът като НПМ **намира за недопустимо** СБАЛЛС - София, в която постъпват пациенти от затворите и арестите от цялата страна, да не разполага с необходимия минимум от медицински персонал и болницата да не отговаря на изискванията на медицинските стандарти. **Обективните затруднения за намиране и назначаване на персонал, най-вече лекари, не оправдава заstraшените и нарушени права на пациенти, вследствие липсата на гарантирано качество на медицинската услуга и здравна грижа. Същевременно няма данни стационарното лечение на лишените от свобода да се провежда във външни лечебни заведения за болнична помощ, по реда на чл. 135, ал. 1, т. 1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража.**

По информация, получена от ръководството на СБАЛЛС - София, през последните 3 години болницата не е проверявана от СРЗИ и ИА „Медицински надзор“. Болничните структури нямат определени нива на компетентност, а и видимо към момента двете стационарни отделения не отговарят на изискванията на медицинските стандарти, най-вече в частта относно осигуреност с персонал. **На практика липсва ефективен контрол на цялостната ѝ дейност.**

III. ЗАТВОРНИЧЕСКО ОБЩЕЖИТИЕ ОТ ЗАКРИТ ТИП „КРЕМИКОВЦИ“ (ЗОЗТ „КРЕМИКОВЦИ“)

След извършена проверка на ЗОЗТ „Кремиковци“ през 2021 г., омбудсманът отправи препоръка до министъра на правосъдието **обектът да бъде закрит**. Към настоящия момент затворническото общежитие продължава да функционира, поради което отправената препоръка се приема **за неизпълнена**.

Към деня на проверката ЗОЗТ „Кремиковци“ е с капацитет за **356 лишени от свобода**. Лишените от свобода са разпределени в затворнически корпус, състоящ се от три етажа, а в допълнение към това има спални помещения в отделни едноетажни сгради.

Към момента на извършената проверка в обекта бяха настанени 311 лишени от свобода, като част от тях са временно преместени там поради извършването на основен ремонт в Затвор Пловдив. Тези лица изразиха пред проверяващия екип оплаквания, свързани с продължителния срок на ремонтните дейности в затвора, в който следва да изтърпяват наказанието си. Те посочиха, че се намират далеч от близките си, което затруднява възможността за свиждания поради по-дългото разстояние, което техните роднини трябва да изминават до затворническото общежитие.

С оглед изложеното, омбудсманът на Република България отправя препоръка до министъра на правосъдието да бъде извършена проверка на хода на ремонтните дейности в Затвор Пловдив, да бъдат установени причините за забавянето на тяхното завършване, както и да бъде предоставена информация относно предвидения срок за приключване на ремонта и връщане на временно преместените лишени от свобода в първоначалния им режим на изтърпяване на наказанието.

Материално-битови условия

Отоплението на ЗОЗТ „Кремиковци“ се осигурява чрез котелно гориво и въглища. В котелното помещение работят двама лишени от свобода, които имат и спално помещение в него, за да реагират бързо при необходимост.

Влага в част от помещенията

Спално помещение

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

В затворническия корпус, проверяващият екип констатира, че в някои от спалните помещения са били извършени ремонтни дейности. Всяко спално помещение в корпуса е оборудвано с легла, масички, столчета, метални шкафчета и разполага със самостоятелен санитарен възел, в който има душ, мивка и тоалетна.

По време на обиколката, екипът на омбудсмана констатира, че в някои спални помещения има наличие на влага по таваните и стените.

Всеки етаж в затворническия корпус разполага със самостоятелно помещение, в което лишените от свобода могат да си приготвят храна. Тези места са оборудвани с кухненски електрически уреди като преносими печки, фурни и котлони. Проверяващият екип намира, че кухненските уреди не са в добро състояние и е необходимо да бъдат сменени. Освен това помещенията имат нужда от ремонтно-освежителна дейност.

Предвид горното, омбудсманът като НПМ отправя препоръка до министъра на правосъдието да бъдат предвидени и отпуснати средства за ремонт на засегнатите спални помещения, кухненските помещения в корпуса и подмяната на старите електрически уреди с нови.

В банята на едно от спалните помещения, екипът на омбудсмана забеляза, че настанените лица са събрали пакетирани месни продукти в леген със студена вода, поради липса на хладилници, които да се ползват от лишените от свобода.

Предвид горното, омбудсманът като НПМ отправя препоръка до главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да бъдат осигурени хладилници за ползване от настанените лица на територията на ЗОЗТ „Кремиковци“.

Помещенията за настаняване в бараките

Част от лишените от свобода са настанени в едноетажни сгради на територията на общежитието, тип бараки. Сградният фонд е крайно остарял и амортизиран, като в помещенията се наблюдават сериозни щети по стените и таваните, наличие на влага и мухъл, липса на адекватна вентилация, обща занемареност и лоши материално - битови условия.

Становището, многократно изразявано от омбудсмана е, че посочените едноетажни постройки, тип бараки, са **абсолютно непригодни** за настаняване на лица.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Омбудсманът, в качеството си на Национален превантивен механизъм, подчертава, че Комитетът за предотвратяване на изтезанията към Съвета на Европа още от 2017 г., както и в последния си доклад, публикуван на 18 октомври 2022 г. след посещение на Затвора София и прилежащите затворнически общежития, отправя последователни остри критики относно лошите материално-битови условия в едноетажните постройки на 30 Кремиковци.

Санитарен възел

Следи от влага по стените

Комитетът определя тези условия като унижителни и несъвместими със съвременните стандарти за хуманно третиране, подчертавайки, че настаняването на лишени от свобода в подобна среда е абсолютно неприемливо и недопустимо. В тази връзка се отправя категорична препоръка за закриване на затворническото общежитие и изграждане на нова сграда, която да отговаря на изискванията за достоен живот и човешко отношение, каквото е и становището на омбудсмана на РБългария.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Предвид горното, омбудсманът като НПМ намира за необходимо да бъдат предприети спешни мерки за решаването на тези проблеми и преместването на лишените от свобода.

С оглед на гореизложеното, омбудсманът отправя препоръка до министъра на правосъдието да бъдат предприети действия за изготвяне и реализиране на ясен план за закриване на затворническото общежитие „Кремиковци“ или за неговото цялостно реструктуриране, при което остарелите едноетажни сгради за настаняване на лишени от свобода да бъдат напълно премахнати, а на тяхно място да бъде изграден нов корпус или няколко нови сгради, които да осигуряват нормални условия на задържане, съответстващи на стандартите за човешко достойнство и хуманно отношение.

Храната за лишените от свобода в ЗОЗТ „Кремиковци“ се приготвя в кухня, разположена в самостоятелна едноетажна сграда на територията на обекта. В нея работят девет души, сред които и лишен от свобода с професионална квалификация готвач.

При проверката екипът установи, че кухненските помещения се поддържат в много добро санитарно състояние. Те са чисти, добре оборудвани с необходимите уреди за приготвяне и съхранение на храна, а съдовете се почистват редовно. Хладилниците са снабдени с температурни дневници, има обособен хладилник за съхранение на хранителни проби, както и склад за продукти, съхранявани при стайна температура.

Кухненско помещение

Хранителни проби

В хранителния склад бе забелязан капан за гризачи. По информация на кухненския персонал, той е бил поставен превантивно само няколко дни преди проверката, с цел установяване на евентуално наличие на вредители. Към момента на проверката не бяха открити следи от гризачи в склада или кухнята.

Сградата разполага и със спални помещения, баня и санитарни възли за ползване от кухненския персонал. Те са в много добро състояние, като не бяха констатирани следи от наличието на хлебарки, дървеници или други вредители.

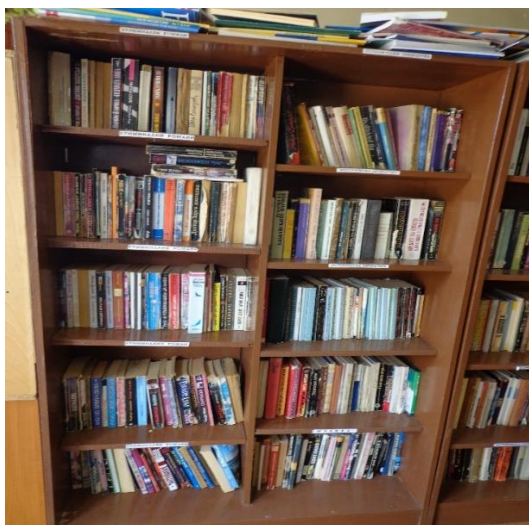

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Затворническото общежитие не разполага със столова, поради което приготвената храна се сервира на лишените от свобода в спалните им помещения.

Лишените от свобода, работещи в кухненския блок, изразиха удовлетвореност от осигурените условия за труд в режим на изтърпяване на наказанието. Същевременно бе посочено, че аспирационната система не функционира ефективно, а един от конвектоматите не е в изправност.

В тази връзка омбудсманът отправя препоръка до главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да бъде извършена техническа проверка на кухненското оборудване в затворническото общежитие и при необходимост да се предприемат действия по неговия ремонт или неговата подмяна.

Библиотека

Класна стая

Общежитието разполага със собствена библиотека, до която лишените от свобода имат право на достъп по график. Назначеният в нея библиотекар се грижи за подреждането и съхранението на книгите и води необходимите списъци и библиотечни картони на всеки отделен читател.

Някои от лишените от свобода в ЗОЗТ „Кремиковци“ са ангажирани на работа в намиращата се в обекта печатница. В нея работят 35 лица, които правят кутии, папки и пликове от картон за търговски дружества и държавни институции. Съобразно утвърдените правила, всеки работещ в печатницата е задължен да направи минимум 25 артикула за един работен ден.

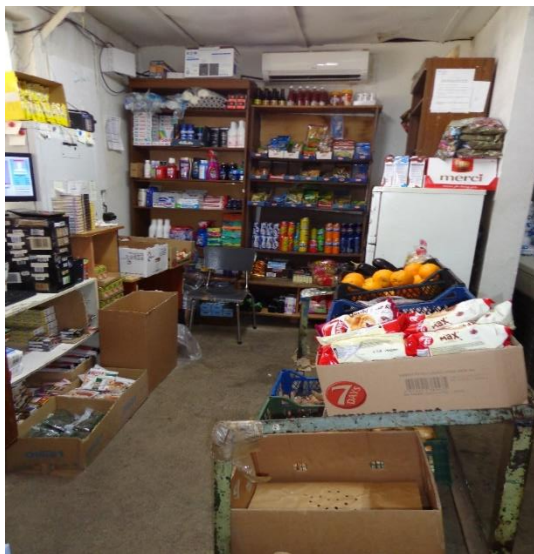
Работниците в печатницата не изразиха оплаквания от условията на труд и заплащането на трудовите им възнаграждения. Споделиха, че в мазето има наличие на мишки и плъхове. Предприети са мерки за борба с тези вредители. До голяма степен разчитат и на многото котки, които обитават сградите и дворните пространства на обекта.

Лишените от свобода могат да си закупуват хранителни продукти, козметика и други необходими за тях вещи от намиращата се в затворническото общежитие лавка. В хода на проверката проверяващият екип на омбудсмана констатира, че много от плодовете и зеленчуците не са в добро състояние и почти не са годни за консумация. **Поради тази**

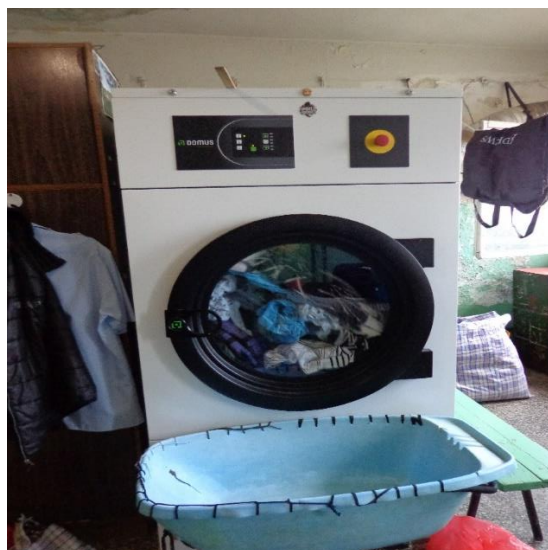

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

причина, омбудсманът отправя препоръка до министъра на правосъдието да се извърши проверка относно изпълнението на договора за обществена поръчка от страна на изпълнителя във връзка с доставката на хранителни продукти в затворническите лавки (особено малотрайните продукти, като плодове и зеленчуци).

Лавка

Перално помещение

Обектът разполага и със собствено перално помещение, в което се изпират дрехите и спалното бельо на лишените от свобода. Същото е оборудвано с една пералня и една сушилня. Работи седем дни в седмицата и редовно се снабдява с необходимите перилни препарати.

За развитие на образователната дейност, настанените в ЗОЗТ „Кремиковци“, които не са завършили средно образование могат да се запишат в намиращото се в обекта училище, което е филиал на училището в Затвор София.

Учениците могат да учат в него от първи до дванадесети клас, като от осми клас се преподават технически специалности на желаещите шлосерство и машинен монтаж.

Училището разполага с класни стаи и работилници, които са в изключително добро състояние.

През свободното си време лишените от свобода могат да се занимават със спортни дейности. Затворническото общежитие разполага с големи дворни пространства, част от които се ползват като фитнес и футболно игрище.

Медицинско обслужване

Медицинското обслужване на лишените от свобода, изтърпяващи наказание в ЗО „Кремиковци“ се осъществява от 1 лекар на трудов договор, 1 медицинска сестра на трудов договор, 1 лекар по дентална медицина – на граждански договор – 3 пъти седмично, 1 санитар – лишен от свобода – полагащ доброволен труд.

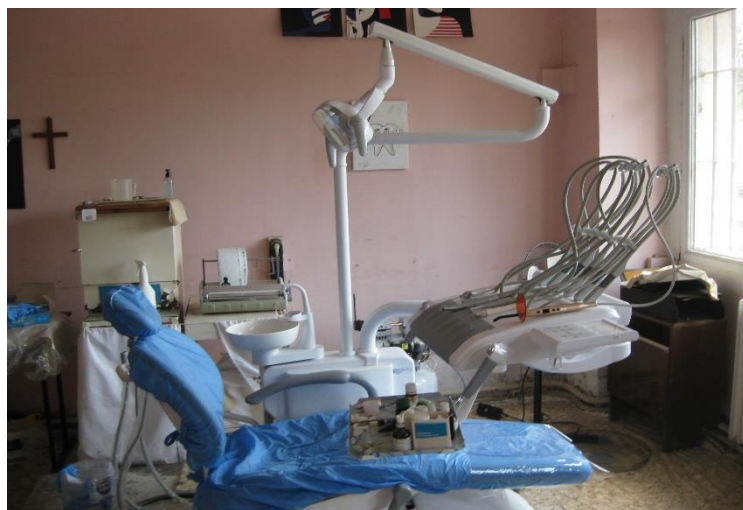
ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Медицинският кабинет и манипулационна разполагат с необходимото оборудване, спешен шкаф, зареден с лекарствени продукти в срок на годност, както и шкафове с лекарствени продукти и консумативи.

Спешен шкаф и медицинско оборудване

Зъболекарският кабинет има необходимото оборудване, като новоназначеният лекар по дентална медицина, с когото проверяващият екип се среща и разговаря при проверката, предстои да опише и заяви необходимите лекарствени продукти и консумативи.

Зъболекарски кабинет

Лекарят на 30 съобщи, че има правомощия да издава за лишените от свобода, в качеството им на здравноосигурени лица, медицински направления, рецепти и др. документация по здравна каса. Като причина това да не се прави към момента на проверката той посочи **софтуерни проблеми**, като уточни, че при необходимост медицинските направления и др. документи се издават от директора на МЦ на Затвора – София.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Съгласно получената от лекаря на ЗО информация, няма пациенти, получаващи лекарствени продукти, заплащани напълно или частично от НЗОК по ЗК. Съобщава също, че за някои от лишените от свобода лекарствени продукти се осигуряват от близките.

Като проблем беше поставено осигуряването на лекарствени продукти, предписвани на специални рецептурни бланки, поради липса на магистър-фармацевт с лиценз за работа с наркотични вещества, в аптеката към Затвора – София. Новоназначен е магистър-фармацевт, с което се очаква проблемът да бъде решен. Досега лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества, са се осигурявали със съдействието на магистър-фармацевта на СБАЛЛС – Ловеч.

Както и в останалите затвори в страната, доставката на лекарствени продукти се извършва централно, от доставчик по договор с ГДИН, като от затвора се заявяват количества от необходимите и налични в техническата спецификация (списък) лекарствени продукти. Те се предоставят на лишените от свобода безплатно, срещу подпис, като при липса на лекарствен продукт в списъка им се предлага замяна с негов аналог или с аналогично действие продукт. Количествата предоставени лекарствени продукти са съобразени с въведен месечен лимит.

Лишени от свобода с хронични заболявания, съгласно получената от лекаря справка са: 3 със СПИН, провеждащи редовна антиретровирусна терапия и наблюдение от специалист, 15 с диабет, 4 от тях на инсулин, осигуряван от близките. Хепатит В – няма, Хепатит С – 2 провеждащи антивирусна терапия и още 8 – с потвърден хепатит С, чакащи одобрение за лечение. 23 лишени от свобода са с психични заболявания и провеждат лечение. Съобщава се, че голям брой от настанените в ЗО лишени от свобода са с наркомании.

Осигурено е диетично хранене по идентично със Затвора – София меню за различните диети.

Стационарът се състои от две стаи, но в тях към момента на проверката нямаше настанени пациенти, с изключение на един лишен от свобода, който, според обясненията на лекаря е настанен там, тъй като бил по-спокоен, когато е сам.

При проведените разговори (интервюта) с лишените от свобода немалък брой от тях се оплакаха от затруднен достъп до лекар – според лишените от свобода те се записват, но не са викани за преглед. Оплакват се също от непровеждането на профилактични прегледи. Лишен от свобода се оплака, че не са му предоставяни копия от всичките негови медицински документи. Постъпиха и други индивидуални оплаквания от лишени от свобода, в това число относно морално-етични проблеми. Всички постъпили оплаквания бяха обсъдени с лекаря.

IV. ЗАТВОРНИЧЕСКО ОБЩЕЖИТИЕ ОТ ОТКРИТ ТИП „КАЗИЧЕНЕ“ (ЗООТ „КАЗИЧЕНЕ“)

Към момента на извършване на проверката в затворническото общежитие от открит тип „Казичене“ бяха настанени общо 290 лишени от свобода при общ капацитет на обекта за 331 лица. Не се констатира пренаселеност и се спазва изискването за минимална жилищна площ от 4 кв.м. на лишено от свобода лице, в съответствие с международните стандарти.

Според информация от администрацията на общежитието 113 от лишените от свобода работят по външни обекти. Затворническите блокове разполагат със спални помещения, в които са настанени от двама до четирима лишени от свобода, като всяко от тях има собствен санитарен възел. В края на всеки коридор по етажите се намират общи бани и кухненски помещения, в които лишените от свобода могат самостоятелно да приготвят храна.

Проверяващият екип констатира, че някои от общите бани и спални помещения се нуждаят от основен ремонт. Помещенията във втори блок се намират в по-лошо състояние и изискват спешни ремонтни дейности.

Предвид горното, омбудсманът отправя препоръка до главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да бъде извършена цялостна проверка на затворническите блокове в ЗООТ „Казичене“ и да бъдат предприети действия за извършването на необходимите ремонтни дейности в помещенията, които не са в добро материално състояние.

Падаща мазилка и влага в част от помещенията на 2-ри блок

ЗООТ „Казичене“ разполага със собствена кухня, в която се приготвя храната за настанените лица. В нея работят общо шест лишени от свобода.

Кухнята е оборудвана с всички необходими уреди като фурни, казан, печка, хладилник и пр. Според кухненските работници, част от електрическите уреди са стари и се налага да бъдат сменени с нови, няма големи хладилни камери, през топлите месеци в годината е изключително горещо, а един от поставените климатици не работи.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Спално помещение

Общо кухненско помещение

В хода на проверката, проверяващият екип констатира, че твърденията на кухненския персонал са основателни, поради което омбудсманът като НПМ отправя следните препоръки до главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“:

1. Да бъде извършена техническа проверка на електрическите кухненски уреди и на климатиците в кухнята на ЗООТ „Казичене“ и при необходимост да бъдат поправени или заменени с нови;

2. Да бъдат предприети необходимите действия за закупуването на големи хладилни камери за съхранение на хранителни продукти в ЗООТ „Казичене“.

Освен обстоятелствата свързани с електрическите уреди и с климатиците, кухненският персонал изрази оплакване и от лошото качество на хранителните продукти, които се доставят от лицензирания търговец-доставчик.

Омбудсманът констатира, че този проблем е наличен във всички места за лишаване от свобода в страната и по този повод отправя препоръка до министъра на правосъдието да бъдат разгледани условията на договора за обществена поръчка с изпълнителя относно задължението му за доставка на качествени продукти и да бъдат предприети съответните действия при евентуално установяване на неточно и некачествено изпълнение.

Лишените от свобода в затворническото общежитие се хранят в столовата. Менюто е разнообразно и съдържа необходимите калории. Задължително се спазват хранителните режими на лишените от свобода, които следва да спазват съответните диети поради здравословни причини, има и специално меню за лицата, изповядващи исляма.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Неработещия климатик

Кухненски уреди

Дрехите на осъдените се изпират в пералното помещение на затворническото общежитие, в което работят двама лишени от свобода. Същото е оборудвано с три перални, но няма сушилня. По този повод, **омбудсманът отправя препоръка до началника на Затвор София да бъдат предприети действия за осигуряването на сушилня в ЗООТ „Казичене“.**

Съобразно правилата за работа на пералното помещение, работното му време е от понеделник до събота от 09:00 до 18:00 ч., както и в неделя от 13:30 до 17:00 ч.

За нормалната дейност е необходимо:

1. Всяка торба или чанта с пране да бъде обозначена с инициалите на лишения от свобода, както и адреса му (затворнически блок, затворническа група и спално помещение);
2. По възможност всяко оставено пране да съдържа еднократна доза прах, течен прах или омекотител за собствена употреба. В случай, че не бъде предоставен прах за пране се ползва служебен прах с еднократна доза.

Всеки лишен от свобода, който оставя прането си за изпиране се вписва в специална тетрадка с трите му имена и се подписва.

Пералното помещение може да приема максимум 15 чанти с пране на ден при работещи две перални. Когато работи само една пералня, максималният капацитет с чанти, който може да бъде приет за деня е осем. След запълване на максималния капацитет, не се приема повече пране до края на деня.

Всяко настанено лице в ЗООТ „Казичене“ има право да ползва услугите на пералнята един път седмично. Предвидено е изключение за работещите в домакинството, които могат да ползват пералнята два пъти седмично.

Сградата, в която се помещават кухнята, столовата и пералното помещение се намират и хранителния склад за съхранение на хранителни продукти, за които не е необходимо да се държат в хладилни условия, както и фитнес зала, в която лишените от свобода спортуват.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Столова

Перално помещение

Освен фитнес залата, настанените в ЗООТ „Казичене“ могат да извършват различни спортни занимания в двора на обекта, където могат да играят футбол, баскетбол, волейбол, има и маси на които често се събират да играят игри като шах и табла.

Лишените от свобода в затворническото общежитие могат да си пазаруват храна и необходими за ежедневието им предмети от затворническата лавка. Тя е заредена с разнообразни стоки, но подобно на други затворнически лавки в нея също има чести случаи, в които се налага да връщат веднага доставени хранителни продукти.

В ЗООТ „Казичене“ има обособено помещение за бръснарница, в което работи един лишен от свобода по професия бръснар. Според утвърден график лишените от свобода, настанени в затворническото общежитие, могат да ползват услугите на фризьор, два пъти в рамките на един месец.

Забранява се посещението на фризьорския салон и ползването на фризьорски услуги от хора с изразени кожни заболявания, също така и със силно замърсени дрехи.

До фризьорския салон е разположена и затворническата библиотека, която е богата на различни видове литература и е добре поддържана.

Училището в ЗООТ „Казичене“ заема един етаж във втори затворнически блок. Класните стаи са в изключително добро състояние и имат необходимото обзавеждане за провеждането на учебни занятия.

Според работещите на смяна учители, общият брой на учениците, които са започнали да учат през учебната 2024/2025 г. е 317, от които 108 са я завършили. Седем от тях са завършили 12-ти клас.

Медицинско обслужване

Медицинското обслужване в затворническото общежитие се извършва от медицински фелдшер, назначен на трудов договор.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Медицинският кабинет разполага с необходимото оборудване, спешен шкаф, зареден с лекарствени продукти в срок на годност, както и шкафове с лекарствени продукти и консумативи. Има оборудван кабинет по дентална медицина.

Медицински шкаф

Стоматологичен кабинет

Задължителната медицинска документация е пълна и се води стриктно. При проверка на Амбулаторния журнал (Регистъра) на травматичните увреждания на лишените от свобода и задържаните под стража е констатирано вписването на 8 случая за 2023 г., 3 през 2024 г. и 11 за 2025 г. до момента на проверката. Този увеличен брой беше обяснен със страничните ефекти при употреба на неидентифицирани до момента химични вещества с цел дрогиране.

Медицински направления, рецепти и др. документация по здравна каса се издават от директора на МЗ на Затвора – София.

Снабдяването с лекарствени продукти се извършва централно, от доставчик по договор с ГДИН, като от затвора се заявяват количества от необходимите и налични в техническата спецификация (списък) лекарствени продукти. Наркотични вещества се получават от болничната аптека.

Съгласно получената информация, към момента на проверката 25 са лишените от свобода със захарен диабет, от които 4 на инсулинова терапия, 21 на перорално лечение. ХИВ-позитивен е 1 лишен от свобода; с Хепатит В – двама на лечение; 7 лишени то свобода със психични заболявания; 4 с епилепсия, в т. ч. 1 с органично разстройство на личността.

Не се извършват ежегодни профилактични прегледи. През 2021 г. е проведено флуорографско изследване на лишените от свобода от външен екип от столична общинска болница. Открити са данни за ТБК при 5 лишени от свобода.

С определена от ТЕЛК над 50 % трайно намалена работоспособност са 6 лишени от свобода. Беше поставен проблем, произтичащ от откази на РКМЕ към СРЗИ да приемат документи на лишени от свобода от затворническото общежитие с аргумента, че постоянните им адреси са на територията на Софийска област, а не на столицата – проблем, който беше потвърден впоследствие при проверката в МЦ на Затвора – София.

ПРЕПОРЪКИ

В РЕЗУЛТАТ ОТ ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА, ОМБУДСМАНАТ КАТО НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ОТПРАВЯ СЛЕДНИТЕ ПРЕПОРЪКИ:

I. Към министъра на правосъдието:

1. Да бъдат предприети действия за изготвяне и реализиране на ясен план за закриване на затворническото общежитие „Кремиковци“ или за неговото цялостно реструктуриране, което да осигури нормални условия на задържане, съответстващи на международните стандарти;

2. Да бъдат разгледани условията на договора за обществена поръчка с изпълнителя относно задължението му за доставка на качествени продукти и да бъдат предприети съответните действия при евентуално установяване на неточно изпълнение;

3. Да бъдат обсъдени и предприети спешни мерки, съвместно с други министерства и ведомства, за осигуряване на необходимия медицински персонал, включващо и анализ на причината за тежестта на лекари и други медицински специалисти и обсъждане на мерки за тяхното преодоляване;

4. Да бъде актуализиран Правилника за организацията на дейността и вътрешния ред на СБАЛЛС – София;

5. Болничните структури да бъдат приведени в съответствие с изискванията на медицинските стандарти, включително чрез осигуряване, поетапно, на нова апаратура, приоритетно на нов ехографски апарат, разполагащ с необходимите софтуер и трансдюсери за изследване на повече органи и системи;

6. Да бъде обсъдена възможността за въвеждане на резултатите от образните и други изследвания в единна информационна система, ползвана от СБАЛЛС и МЦ;

7. По възможност да бъде осигурено провеждането на продължаващо обучение на новоназначените лекари;

8. Съвместно с Министерство на здравеопазването, да бъдат обсъдени проблемите, имащи отношение към приемането на заявления-декларации и придружаващи медицински документи на лишени от свобода и подсъдими от Регионалната картотека на медицинските експертизи – (РКМЕ) и предприемане на мерки за тяхното решаване;

9. Съвместно с отговорните за решаване на проблема институции, да бъде обмислена възможността на директора на МЦ на затвора да бъде осигурен достъп до Протоколите за предписване на лекарства, заплащани от НЗОК/РЗОК, с оглед издаване на рецепти за лекарствените продукти;

10. Да се осигури провеждането на профилактични прегледи, с обем и честота, съответстващи на изискванията на нормативната уредба;

11. Да бъде организирано провеждането на необходимите действия за осигуряване на лекарствени продукти, заплащани от НЗОК, на лишените от свобода, при които е диагностициран Хепатит С, но все още не се провежда терапия;

12. Да бъде извършена проверка на хода на ремонтните дейности в Затвор Пловдив, за установяване на причините за забавянето на тяхното завършване, както и да бъде

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

предоставена информация относно предвидения срок за приключване на ремонта и връщане на временно преместените лишени от свобода в първоначалния им режим на изтърпяване на наказанието.

II. Към главния директор на ГДИН

1. Да бъдат предприети необходимите действия, така че във всяко кухненско помещение, използвано от отделните затворнически групи в Затвор София, да бъде осигурен хладилник. За всеки предоставен хладилник следва да бъде определено отговорно лице от съответната група, което да отговаря неговото поддържане в изправност и при съблюдаване на необходимите хигиенни изисквания;

2. С оглед сериозните рискове за здравето и сигурността на лишените от свобода, да бъдат предприети действия за изследване на състава на веществото, известно като „билката“, чрез лабораторни анализи, както и за разработване на специализирани мерки за ограничаване на внасянето и употребата му в местата за лишаване от свобода;

3. Да бъде извършена проверка относно причините за установените забавяния при доставката на телевизори и друга техника, вкл. да бъдат предприети ефективни мерки за оптимизиране на процеса по заявяване и доставка, така че да бъде гарантирано правото на лишените от свобода да получават закупени стоки в разумен срок;

4. Да бъде изисквана най-малко два пъти годишно информация от директора на болницата за необходимостта от ремонтни дейности, медицинска апаратура и консумативи и тяхното своевременно осигуряване;

5. Да бъде осигурен отделен ЕКГ апарат за МЦ на затвора и да бъде обмислена възможността за обособяване на помещение за манипулационна;

6. Да бъдат предприети необходимите действия за извършване на ремонтни дейности във всички помещения на Затвор София, които се намират в лошо състояние и изискват подобрене;

7. Да бъдат продължени усилията в борбата срещу вредители, както в Затвор София, така и в останалите места за лишаване от свобода, като се осъществява редовен контрол;

8. Да бъдат предприети мерки за преместване на пералното помещение на по-подходящо и достъпно място, което да позволява безопасен достъп и адекватни условия на труд;

9. Да бъдат осигурени хладилници за ползване от настанените лица на територията на ЗОЗТ „Кремиковци“ и ЗООТ „Казичене“;

10. Спешно да бъде предвидено извършването на цялостен основен ремонт на основния корпус в ЗОЗТ „Кремиковци“;

11. Да бъде извършена техническа проверка на кухненското оборудване в Затвор София и затворническите общежития и при необходимост да се предприемат действия по неговия ремонт или неговата подмяна;

12. Да бъде извършена цялостна проверка на затворническите блокове в ЗООТ „Казичене“ и да бъдат предприети действия за извършването на необходимите ремонтни дейности в помещенията, които не са в добро материално състояние;

13. Да бъдат предприети необходимите действия за закупуването на големи хладилни камери за съхранение на хранителни продукти в кухнята на ЗООТ „Казичене“.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

III. Към началника на Затвора София:

1. Да бъде осигурена сушилня за нуждите на ЗООТ „Казичене“;
2. Да бъдат положени усилия за подобряване на битовите условия в лекарския кабинет на МЦ към затвора – София, в съответствие със заявките на директора на центъра;
3. С оглед осигуряване на достъп до правна помощ, на видно място да бъде поставен актуален списък на дежурните адвокати, поддържан и предоставен от Адвокатския съвет, както и телефоните на Националното бюро за правна помощ;
4. Да бъдат предприети необходимите действия за ремонтиране на кухненските помещения в корпуса и заменянето на старите електрически уреди с нови;
5. Да бъдат отстранени софтуерните проблеми, ако има такива, затрудняващи работата на лекаря в ЗО „Кремиковци“.